

Sygn. akt I C 281/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSR del. Michał Jank

Protokolant : sekr. sąd. Magdalena Szulta

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2016 r. w Gdańsku, na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w J.

przeciwko J. J.

o zwolnienie spod egzekucji

I. oddala powództwo

II. zasądza od powódki (...) sp. z o.o. w J. na

rzecz pozwanego J. J. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. wytoczył przeciwko pozwanemu J. J. powództwo o zwolnienie spod egzekucji następujących przedmiotów:

1. samochodu ciężarowego O. o nr rej (...);
2. samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...);
3. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...);
4. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...) i
5. samochodu specjalnego I. (...) o nr rej. (...)

oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód wskazał, że ww. ruchomości zostały zajęte w dniu 24 lutego 2014 r. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk - Południe w Gdańsku M. T. w postępowaniu egzekucyjnym z wniosku J. J. przeciwko E. J. w sprawie o sygn. akt (...). Oświadczył, że nabył pojazdy od dłużnika w dniach 30 kwietnia 2013 r. i 30 listopada 2013 r., a następnie bezskutecznie wezwał pozwanego do odstąpienia od ich egzekucji.

/pozew - k. 2 - 3,

protokół rozprawy z dnia 13.06.2016 r. - k. 311 - 313 oraz nagranie CD - k. 314/

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zarzucił, że powód nadal jest właścicielem spornych samochodów, a umowa ich zbycia została sporządzona wyłącznie w celu udaremnienia postępowania egzekucyjnego. W ocenie pozwanego powód dokonał czynności pozornej, gdyż nigdy nie została uiszczona cena sprzedaży, a E. J. skazano za zagarnięcie mienia na szkodę pozwanego i razem z A. J. - prezesem powodowej spółki - został uznany za winnego fałszowania podpisów na szkodę pozwanego. Strona pozwana zwróciła uwagę, że według informacji z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców właścicielem pojazdów na dzień 31 grudnia 2013 r. był E. J., a działalności gospodarcze prowadzone przez dłużnika i jego córkę miały jednakową nazwę oraz funkcjonowały pod tożsamym adresem. Pozwany stwierdził, że samochody nie zmieniły miejsca swojego położenia i są używane przez te same osoby w ramach tej samej działalności.

/odpowiedź na pozew - k. 59 - 61,

pismo pozwanego z dnia 4.02.2015 r. - k. 176 - 178,

protokół rozprawy z dnia 13.06.2016 r. - k. 311 - 313 oraz nagranie CD - k. 314/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

E. J. jest ojcem A. J. oraz pozwanego J. J..

E. J. wraz z pozwanym byli wspólnikami (...) spółki cywilnej, która zajmowała się usługami transportowymi.

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody:

przesłuchanie pozwanego J. J. - k. 311 - 312 oraz nagranie CD - k. 314/

Od 2001 r. E. J. prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...). Ww. firma zajmowała się przede wszystkim odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków i miała siedzibę przy ul.

(...) w J..

E. J. był właścicielem następujących pojazdów, które wykorzystywał w prowadzonej działalności gospodarczej:

1. samochodu ciężarowego O. o nr rej (...);
2. samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...);
3. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...);
4. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...) i
5. samochodu specjalnego I. (...) o nr rej. (...).

/okoliczności bezsporne/

Przeciwko E. J. zostało zainicjowane postępowanie karne o czyny, których dopuścił się będąc wspólnikiem (...) s.c.

Wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie X K 181/08 E. J. został uznany za winnego zarzucanego mu przestępstwa i skazany na karę pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono. Nadto, względem E. J. orzeczono obowiązek naprawienia wyrządzonej szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pozwanego kwoty 899.151,09 zł (pkt IV wyroku).

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody:

przesłuchanie pozwanego J. J. - k. 311 - 312 oraz nagranie CD - k. 314/

W październiku 2012 r. została zarejestrowana powodowa firma (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, której zakres działalności określono identycznie jak przedmiot działalności firmy (...). Powód miał siedzibę przy ul. (...) w J., a jego 95 - procentowym udziałowcem i prezesem zarządu została A. J..

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody:

wydruk z rejestru przedsiębiorców KRS powoda - k. 4 - 6,

ogólnodostępne informacje dotyczące firmy (...) znajdujące się w internetowym rejestrze przedsiębiorców Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - strona internetowa www.ceidg.gov.pl/

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie V KA 822/12 Sąd Okręgowy w Gdańsku utrzymał w mocy rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku w sprawie X K 181/08 dotyczące odpowiedzialności karnej E. J. i obowiązku naprawienia wyrządzonej pozwanemu szkody.

Prawomocny wyrok Sądu I instancji został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 23 kwietnia 2013 r.

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody:

przesłuchanie pozwanego J. J. - k. 311 - 312 oraz nagranie CD - k. 314, zawiadomienie dłużnika E. J. o wszczęciu egzekucji - k. 4 - 4v./

W dniu 30 kwietnia 2013 r. sporządzona została pomiędzy E. J. a powodem umowa sprzedaży 9 pojazdów, w tym m.in.:

1. samochodu ciężarowego O. o nr rej (...) i wartości brutto 12.300 zł;
2. samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...) i wartości brutto 48.000 zł;
3. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...) i wartości brutto 36.900 zł oraz
4. samochodu specjalnego I. (...) o nr rej. (...).

Według zapisów umowy powód miał uiścić za pojazdy łączną kwotę 243.430 zł do dnia 14 maja 2013 r. Firma (...) wystawiła fakturę VAT, a zbywca i nabywca ujęli transakcję w swoich dokumentach księgowych i podatkowych.

W dniu 7 lipca 2013 r. powód zawarł z E. J. umowę, na mocy której jego dotychczasowe zobowiązania uległy konwersji na pożyczkę w kwocie 774.570,44 zł, której spłata wraz z należnymi odsetkami miała nastąpić do dnia 31 grudnia 2018 r. Wśród zobowiązań objętych konwersją ujęto m.in. umowę sprzedaży samochodów z dnia 30 kwietnia 2013 r. W umowie nie określono rat spłaty pożyczki, zastrzeżono natomiast możliwość zawierania kolejnych umów pożyczek między stronami.

W dniu 30 listopada 2013 r. E. J. i powód zawarli kolejną umowę sprzedaży pojazdów za łączną kwotę 11.685 zł, w tym m.in. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...) i wartości brutto 5.535 zł. Zapłata ceny miała nastąpić do dnia 31 grudnia 2013 r. Firma (...) wystawiła fakturę VAT, a zbywca i nabywca ujęli transakcję w swoich dokumentach księgowych i podatkowych.

Samochody nie zmieniły miejsca swojego położenia oraz były wykorzystywane w dotychczasowy sposób, a powód prowadził pod tym samym adresem i w oparciu o tożsamy majątek jednakową działalność co firma (...), która formalnie funkcjonowała w obrocie do stycznia 2015 r.

/dowody:

kserokopia umowy sprzedaży z dnia 30.04.2013 r. - k. 7 - 8,

faktura VAT nr (...) - k. 166,

faktura VAT nr (...) - k. 167,

dokumentacja księgowa i podatkowa powoda i firmy (...) - k. 84 - 109, 118 - 149, 233 - 243v., 246 - 274 i 282 - 283,

umowa pożyczki z dnia 7.07.2013 r. wraz z załącznikiem i notarialnym poświadczeniem autentyczności dokumentu - k. 202 - 206,

przesłuchanie pozwanego J. J. - k. 311 - 312 oraz nagranie CD - k. 314/

W dniu 4 grudnia 2013 r. pozwany zainicjował postępowanie egzekucyjne przeciwko E. J.. Sprawę zarejestrowano pod sygn. akt (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk - Południe w Gdańsku M. T.. W dniu 30 grudnia 2013 r. dłużnikowi zostało doręczone zawiadomienie o wszczęciu egzekucji.

Komornik przystąpił do ustalania składników majątku dłużnika i w tym też celu zwrócił się m.in. o informację z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców. W odpowiedzi organ egzekucyjny został powiadomiony, że na dzień 31 grudnia 2013 r. E. J. był właścicielem m.in. następujących pojazdów:

1. samochodu ciężarowego O. o nr rej (...);
2. samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...);
3. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...);
4. samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...) i
5. samochodu specjalnego I. (...) o nr rej. (...).

Po otrzymaniu przez E. J. zawiadomienia o wszczęciu egzekucji powód dokonał przerejestrowania pojazdów oraz opłacił ich ubezpieczenie (za wyjątkiem umowy ubezpieczenia OC pojazdu M. (...) nr rej (...)).

W dniu 24 lutego 2014 r. Komornik zajął ww. pojazdy przy ul. (...) w J.. Obecna przy czynnościach egzekucyjnych A. J. oświadczyła, że przedmiotowe pojazdy nie były własnością dłużnika i zostały nabyte przez powoda.

Pismem z dnia 20 marca 2014 r. powód wezwał pozwanego do zaprzestania egzekucji z wyszczególnionych samochodów. Pozwany nie wykonał powyższego, a w dniu 24 marca 2014 r. powód wniósł pozew w niniejszej sprawie.

/dowody:

wezwanie do odstąpienia od czynności egzekucyjnych - k. 11,

dokumentacja pojazdów z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców - stan na dzień 31.12.2013 r. - k. 63 - 73,

dowody rejestracyjne pojazdów, polisy ubezpieczeniowe i potwierdzenia zawarcia umów ubezpieczeń komunikacyjnych - k. 155 - 165,

przesłuchanie pozwanego J. J. - k. 311 - 312 oraz nagranie CD - k. 314,

dowody z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy egzekucyjnej (...) prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk - Południe w Gdańsku M. T.:

- wniosek o wszczęcie egzekucji - k. 1 - 2,

- zawiadomienie dłużnika E. J. o wszczęciu egzekucji wraz z potwierdzeniem odbioru korespondencji - k. 4 - 4v. i 77 - 78,

- protokoły z dnia 24.02.2014 r. - k. 207 - 208,

- protokół zajęcia ruchomości z dnia 24.02.2014 r. - k. 210 - 211v./

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony powyżej stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów załączonych do akt sprawy, dowody z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy egzekucyjnej (...) prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk - Południe w Gdańsku M. T. oraz dowód z przesłuchania stron ograniczony do przesłuchania pozwanego J. J.. Sąd pominął dowód z przesłuchania przedstawiciela powoda, gdyż strona sama wniosła nieprzeprowadzanie tego dowodu (vide: pismo z dnia 27.01.2015 r. - k. 150).

Zgromadzone w toku procesu dokumenty urzędowe i prywatne nie były kwestionowane przez strony (ostateczne stanowisko pozwanego w tej kwestii - protokół rozprawy z dnia 26 listopada 2015 r. - k. 287 - 288 oraz nagranie CD - k. 289), w związku z czym jako niebudzące wątpliwości Sądu odnośnie ich pochodzenia, treści i autentyczności zostały uznane za wiarygodne w całości. Sąd miał jednak na względzie, że przedłożone przez powoda dokumenty dotyczące nabycia spornych pojazdów nie odzwierciedlały rzeczywistego stanu rzeczy i dotyczyły czynności pozornych, co zostanie szczegółowo omówione w dalszej części uzasadnienia.

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego J. J.. Przedstawiona przez niego wersja zdarzeń jest spójna i logiczna oraz koreluje z pozostałym uznanym za wiarygodny materiałem dowodowym. Pozwany przekonywująco wyjaśnił motywacje działań E. J. i powoda oraz czynności podejmowane przez dłużnika, aby fikcyjnie wyzbyć się majątku w związku z prawomocnym orzeczeniem obowiązkiem naprawienia szkody.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się zwolnienia spod egzekucji 5 pojazdów, które miał nabyć od dłużnika pozwanego w dniach 30 kwietnia 2013 r. i 30 listopada 2013 r. Podstawę prawną roszczeń powoda stanowił art. 841 k.p.c. Zgodnie z jego treścią osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa (§ 1). Powództwo można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany w przepisach odrębnych (§ 3).

W rozpoznawanej sprawie powodowi przysługiwał status osoby trzeciej w rozumieniu przywołanego przepisu, albowiem nie został on wymieniony jako dłużnik, bądź wierzyciel w tytule wykonawczym, na podstawie, którego wszczęto egzekucję przeciwko E. J.. Powód posiadał zatem legitymację czynną do podniesienia roszczenia z art. 841 k.p.c. Legitymowanym biernie był natomiast wierzyciel J. J.. Jednocześnie powód zachował termin do wytoczenia powództwa, gdyż nastąpiło to w dniu 24 marca 2014 r., a więc równo miesiąc po dokonaniu zajęcia spornych ruchomości (24 lutego 2014 r.).

Na podstawie art. 841 k.p.c. chronione jest przede wszystkim prawo własności. Występując z powództwem powód winien był zatem wykazać, iż rzeczywiście jest właścicielem wyszczególnionych przedmiotów.

Pozwany zakwestionował umowy sprzedaży z dnia 30 kwietnia 2013 r. i 30 listopada 2013 r., podnosząc zarzut ich pozorności.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Pozorność oświadczenia woli nie ma wpływu na skuteczność odpłatnej czynności prawnej,

dokonanej na podstawie pozornego oświadczenia, jeżeli wskutek tej czynności osoba trzecia nabywa prawo lub zostaje zwolniona od obowiązku, chyba że działała w złej wierze (§ 2).

Pozorność wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych i jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma niezgodność między aktem woli a jego uzewnętrznieniem. Założeniem unormowania jest zgoda drugiej osoby na złożenie oświadczenia woli dla pozorów. Czynność ukryta jest zawsze w pewien sposób powiązana z ujawnionym przez strony oświadczeniem woli, choć związek ten może być zakresowo różny: od niewielkich modyfikacji jednego ze świadczeń (np. inne - od oficjalnie manifestowanej - określenie wysokości ceny umowy sprzedaży) do ukrycia innego typu czynności, z zachowaniem tożsamości przedmiotu (np. ukrycie darowizny pod pozorną umową sprzedaży tej samej rzeczy). Pozorność czynności prawnej, stwierdzonej dokumentem, może być udowodniona za pomocą zeznań świadków i przesłuchania stron.

W przedmiotowej sprawie E. J. i powód zawarli formalne umowy zbycia pojazdów oraz ujęli transakcje w dokumentacjach księgowych i podatkowych swoich firm. Zdaniem Sądu w rzeczywistości nie doszło jednak po przeniesieniu własności ruchomości, a wszelkie czynności były podejmowane w celu udaremnienia postępowania egzekucyjnego poprzez fikcyjne wyzbycie się majątku dłużnika w związku z prawomocnie orzeczonym obowiązkiem naprawienia szkody.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że pomimo odwołania się od niekorzystnego wyroku sądu w sprawie karnej E. J. niewątpliwie musiał mieć świadomość potencjalnej powinności spełnienia świadczenia zasądzonego na rzecz pozwanej. W tym kontekście w ocenie Sądu nieprzypadkowo córka dłużnika dokonała rejestracji powodowej spółki, której zakres działalności określono identycznie jak przedmiot działalności firmy (...) (vide: rejestry CEIDG i KRS). Nadto, obie firmy działały pod tożsamym adresem, a A. J. bezsprzecznie wiedziała o grożącej tacie egzekucji komorniczej, bowiem również była oskarżoną w sprawie karnej oraz zamieszkiwała wraz z ojcem w jednym budynku.

W dalszej kolejności Sąd zaznacza, że niezwłocznie po wydaniu wyroku przez Sąd II instancji i zaopatrzeniu orzeczenia Sądu Rejonowego w klauzulę wykonalności, E. J. zawarł z powodem umowę sprzedaży 4 spośród 5 spornych samochodów, przy czym zapłata miała nastąpić do dnia 14 maja 2013 r. Następnie doszło do konwersji długu na pożyczkę i zawarcia kolejnej umowy sprzedaży ostatniego pojazdu.

Według Sądu przedstawione zbieżności dat: a) orzeczenia Sądu I instancji i rejestracji powodowej spółki oraz b) uprawomocnienia się wyroku karnego i zawarcia umów sprzedaży pojazdów, mają charakter nieprzypadkowy. Między większościami udziałowcami i zarazem prezesami zarządu powoda A. J. a E. J. występuje bardzo bliska więź (ojciec - córka). Sugeruje to, iż powód i dłużnik działali w porozumieniu, by osiągnąć wspólny cel i "wyprowadzić" majątek E. J. do nowej firmy oraz kontynuować dotychczasową działalność. Świadczy o tym całokształt podejmowanych przez nich działań. W ocenie Sądu kluczową dla rozstrzygnięcia była okoliczność, że pomimo formalnego zawarcia umów sprzedaży pojazdów, w rzeczywistości nie doszło do przeniesienia ich własności i zapłaty ceny. W tym kontekście należy mieć na względzie, iż wbrew zobowiązaniu Sądu powód nie przedstawił dowodu zapłaty za nabycie samochodu specjalnego M. (...) o nr rej. (...), która to transakcja nie była objęta konwersją na pożyczkę. Również istnienie zobowiązania objętego konwersją długu (umowy z dnia 30 kwietnia 2013 r.) - pomimo występowania określonej dokumentacji księgowej i podatkowej - jest wątpliwe. Między stronami nie doszło w istocie do żadnego przepływu środków finansowych tytułem zapłaty ceny za rzekomo nabyte pojazdy.

Umowa konwersji zobowiązań na pożyczkę również budzi zasadnicze wątpliwości Sądu. Nie jest bowiem jasne z jakiego powodu zawarta została ta umowa, trudno też jako racjonalne działanie ocenić zachowanie rzekomego pożyczkodawcy, który zgadza się na pożyczkę kwoty ponad 700 tys. zł na okres ponad 5 lat bez jakiegokolwiek zabezpieczenia i bez określenia jakichkolwiek rat.

Zdaniem Sądu istotnym w tym aspekcie był fakt, że powód dokonał przerejestrowania pojazdów dopiero po dowiedzeniu się przez dłużnika o wszczęciu egzekucji. Jakkolwiek zatem samo przerejestrowanie samochodów nie jest przesłanką ważności umowy sprzedaży, tak w niniejszej sprawie świadczyło o rzeczywistym pozostawieniu rzeczy we władaniu i we własności dłużnika. Koresponduje to z pozostawieniem pojazdów w dotychczasowym miejscu położenia

oraz wykorzystywaniem ich w tożsamy sposób jak w przypadku firmy (...). Nie było żadnego racjonalnego powodu, dla którego powód nie miałby zgłosić nabycia pojazdów właściwemu organowi administracji niezwłocznie pod zawarciem umów sprzedaży. Jedynym logicznym wytłumaczeniem jest wniosek, iż powód i dłużnik celowo zwlekali z dokonaniem tych czynności licząc na to, że pojazdy te nie zostaną zajęte w ramach egzekucji, same zaś umowy przeniesienia własności pojazdów miały na celu wyłącznie uniemożliwienie egzekucji, nie zaś rzeczywiste przeniesienia własności pojazdów.

Bacząc na wszelkie powyższe okoliczności Sąd przyjął, że umowy sprzedaży spornych pojazdów miały charakter pozorny, a zatem nie zaistniała podstawa do zwolnienia ich spod egzekucji, gdyż nadal są one własnością E. J.. W konsekwencji Sąd oddalił powództwo, o czym orzekł jak w punkcie I wyroku na podstawie art. 841 a contrario k.p.c. i art. 83 k.c.

W punkcie II wyroku Sąd orzekł o kosztach procesu zgodnie z jego wynikiem na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c.. Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł, które zostały ustalone na podstawie § 2 ust. 1 i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, nr 163, poz. 1348 ze zm.).